

Motion till riksdagen 2025/26:4161

av **Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2025/26:264 Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en vandelsprövning i den föreslagna utformningen inte ska kunna ligga till grund för utvisning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begreppet vandel bör ersättas med begreppet skötsamt och hederligt levnadssätt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör krävas systematiska och återkommande fall för att ett uppehållstillstånd ska kunna dras in på grund av icke brottsligt beteende eller mindre förseelser som bötesbrott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas en rimlig tidsgräns, där mindre förseelser preskriberas efter en viss tid och inte kan ligga en person till last för evigt, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För Centerpartiet är ordning och reda och medmänsklighet i migrationspolitiken en grundprincip. Det innebär att ett nej måste vara ett nej, men också att ett ja måste vara ett ja. De som följer reglerna, arbetar och gör rätt för sig ska kunna veta att det beslut de fått från staten gäller. Vi ser därför med stor oro på hur regeringen och Sverigedemokraterna steg för steg urholkar tryggheten för dem som sköter sig och bidrar. Ett tydligt exempel på det är att permanenta uppehållstillstånd ska kunna rivas upp och att människor som arbetar och försörjer sig riskerar utvisning på grund av godtyckliga lönegolv. Tonåringar som växt upp i Sverige kastas ut. Centerpartiet menar att politiken måste kombinera

medmänsklighet med ordning och reda, där den som sköter sig och bidrar till samhället också ska ges en tydlig och trygg väg framåt och inte behöva leva i konstant ovisshet och rädsla för att när som helst kunna utvisas. Regeringen skapar oreda i migrationspolitiken och missar individernas perspektiv, vilket skadar Sverige i grunden.

Centerpartiet delar regeringens grundinställning att det ska få konsekvenser för den som inte följer de lagar och regler som gäller i Sverige. Att neka eller återkalla ett uppehållstillstånd är en av de mest ingripande åtgärder som staten kan vidta mot en enskild. Det ska därför göras med stor noggrannhet och baseras på tydliga, förutsägbara och rättssäkra grunder. Vi anser att personer som brister i regelefterlevnad ska kunna få sitt uppehållstillstånd nekat eller återkallat. Detta gäller exempelvis vid missbruk av välfärdssystemen, vid association med kriminalitet eller extremism såsom samröre med kriminella nätverk eller våldsbejakande organisationer, vid uppvisande av en tydlig ovilja att göra rätt för sig gällande skulder eller om en person utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet. Av denna anledning ställer vi oss bakom propositionen. Däremot gör vi det med tydliga reservationer. Regeringens proposition uppvisar allvarliga brister i fråga om rättssäkerhet, proportionalitet och förutsebarhet. Förslagen riskerar att leda till godtycke och skapar en fundamental otrygghet för individer som har byggt sina liv i Sverige. Det är mycket allvarligt.

Ersätt det otydliga vandelsbegreppet

Regeringen föreslår att ett ”vandelskrav” ska återinföras i utlänningslagen. Begreppet vandel är inte ett vedertaget juridiskt begrepp och är politiskt diffust, oklart och ålderdomligt. Det skapar en betydande rättsosäkerhet för den enskilde. Problemet förstärks av att regeringen, trots kraftig kritik, väljer att inte kodifiera begreppets innebörd i lagtexten, utan förlitar sig på allmänt hållna formuleringar i förarbetena.

Lagrådet har riktat skarp kritik mot just detta och understrukit att det strider mot legalitetsprincipen. Lagrådet skriver:

Ett problem är att de preciseringar som nu nämnts endast framgår av motiven, inte av lagtexten som inskränker sig till att använda begreppet vandel, som helt saknar normativ karaktär, eller till att på olika sätt ange att det ska vara fråga om bristande vandel, som får sägas vara en allmänt hållen och relativt vittomfattande bestämning. Det innebär att en enskild genom att endast läsa lagen inte kan förstå vad som i detta sammanhang kan leda till negativa konsekvenser för honom eller henne ... [E]n så ingripande åtgärd som återkallelse av ett tillstånd bör ha tydligt stöd i lag.

Centerpartiet anser att diffust begrepp som vandel inte ska kunna ligga till grund för utvisning. Vi anser i tillägg att begreppet vandel bör utmönstras och ersättas med det mer ändamålsenliga begreppet ”skötsamt och hederligt levnadssätt”. Riksdagen har nyligen beslutat att detta begrepp ska utgöra grunden för prövningen vid förvärv av svenskt medborgarskap. Det är rimligt att sträva efter en mer enhetlig och förutsägbar vokabulär i migrationslagstiftningen. Även om vi anser att även dessa begrepp måste kodifieras tydligare i lagtext är de mer lämpliga eftersom praxis i större utsträckning har kunnat utvecklas kring deras innebörd. Motiven i förarbetena till propositionen om skärpta krav för medborgarskap var dessutom betydligt mer utförliga än vad som presenterats för vandelsbegreppet i detta fall.

Krav på systematik och proportionalitet

Propositionen öppnar för att även enstaka mindre förseelser eller ett icke kriminaliserat beteende ska kunna leda till den mycket ingripande åtgärden att ett uppehållstillstånd återkallas. Flera remissinstanser, däribland Brottsförebyggande rådet, Institutet för mänskliga rättigheter och Civil Rights Defenders, har varnat för att förslagen saknar proportionalitet och riskerar att leda till godtyckliga och rättsosäkra bedömningar.

Centerpartiet anser att det måste finnas en tydlig proportionalitet. Att en person vid enstaka tillfällen har en obetald skuld, har fått ett återkrav från en myndighet eller har begått ett bötesbrott kan inte rimligen leda till att en persons hela liv i Sverige rycks undan. Redan i dag finns exempel där personer får avslag på uppehållstillstånd för så lite som två fortkörningsböter. Det är uppenbart orimligt. Att stärka kravet på hederlighet och skötsamhet än mer genom begreppet vandel kan inte försvaras.

Medan det är rimligt att utvisa personer som begått grövre brottslighet måste det för mindre förseelser och icke brottsligt agerande krävas att det rör sig om systematiska och återkommande fall som visar på en uppenbar ovilja att följa svenska lagar och regler.

Inför en tidsgräns för mindre förseelser

En grundläggande rättssäkerhetsprincip är att gamla försyndelser inte ska kunna ligga en person till last för evigt. Propositionens förslag om en helhetsbedömning där även mindre allvarlig brottslighet långt tillbaka i tiden kan vägas in skapar en orimlig situation. En person som begått ett mindre allvarligt brott för många år sedan och därefter har levt ett skötsamt liv ska inte behöva leva med risken att denna gamla händelse plötsligt blir avgörande för rätten att stanna i Sverige.

Flera remissinstanser har påpekat de rättsosäkra konsekvenserna av att inte ha tydliga tidsramar. Det måste finnas en rimlig borte gräns för när mindre allvarlig brottslighet kan beaktas. Centerpartiet föreslår därför att det införs en preskriptionstid. Efter en viss tid av skötsamt leverne ska mindre allvarlig brottslighet, såsom enstaka, inte längre kunna ingå i en helhetsbedömning vid prövning av uppehållstillstånd. Detta skapar förutsägbarhet för den enskilde och ligger i linje med principen om rehabilitering som är central i Sveriges rättssystem.

Niels Paarup-Petersen (C)

Madeleine Atlas (C)

Anders W Jonsson (C)